

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatio Synoptica De Iudiciis Ad Lib: II. Decretal: Gregorii IX.

**Herberstein, Ferdinand von
Tabarelli de Fatis, Donato Vincenzo**

Spirens., 1660

Titulus II. De Citatione seu in jus Vocatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11416

debet, ut eius jurisdictio in ordine ad causam principalem fundata sit. ita *Bartholus cit. Domin: in capit. 1. §. contrahentes ver. sed quid si contra Iason: in lib. cum quadam. n. 2. ff. de jurisdictione.*

TITULUS. II.

DE CITATIONE, SEU IN JVS
Vocatione.

CASUS.

Cum Demostheni vetarent Athenienses in concione verba facere: pauca habere se ait, quæ ipsis referret. Quibus conticescentibus: Adolescens inquit, sub æstatis tempus asinum cuiusdam Athenis Megaram usque conduxit. Flagrante meridie sole, uterq; asini umbrâ quærebat se tegere, repellebatq; alter alterum: atq; hic locasse prætendebat se asinum, non eius umbram: qui eum conduxerat, omnem eius usum suum esse. Quibus narratis cæpit abire Demosthenes: retinentib⁹ eum

Atheniensibus, atque ut absoluerent sermonem, rogantibus. Itane vero de asini umbra, inquit vultis audire dicentem de rebus seriis non vultis? *Plutar: in vita Demosth: Quæri posset, an ob negatam sibi umbram Cōductor in jus vocare potuisset Megaræ, Locatorem Atheniensem? Resolut: pete ex n. 4*

C O N C L U S I O.

I.

SUPPOSITA jurisdictione, & competentia Judicis, omnium actionum institendarum principium ab ea parte proficiscitur, quâ Prætor edicit de in jus vocando. Colligitur *ex capit. Quoniam contra infra de probat: & habetur §. ultim. Instit: de pœn: temerè litig: Errant igitur qui scribunt ante denunciandum esse debitori, quàm in jus vocetur. Duar: art: 2. disput. ann. 28 Cuiac: 5. obs. 31. Adeò hæc in jus vocatio necessaria est, quoad absentem, ut nullatenus omitti possit. Clement: Pastoralis de rejud: Nam cum ea ad defensionem spectet, juris est naturalis, imò secundum al-*

quos

quos Divini: inducta quando Deus cita-
vit Adamum post peccatum commissum,
dicēs, *Adam ubi es?* *Gen: 3.* quos refert Cal-
volus *in praxi §. citatio concl: 1.* Et ideò eâ
omissâ judicium redditur nullum. Est ci-
tatio actus legitimus, quo quis mandato
Judicis juris experiundi gratiâ in judici-
um vocatur. *L. 1. ff. de in jus vocando. L. 2. ff.*
si quis in jus voc. non ier. §. ult: Instit: de pæn:
tem: lit. Et vel realis est, vel verbalis: illa
per manus injectionem, & apprehensio-
nem personæ citandæ; hæc aut privatim
per apparitorem, vel literas, aut publicam
præconis vocem, tubam, campanam, aut
edictis legitimis fieri solet. *L. 8. C. quomodo*
& quando Iudex. Edictalis citatio tunc ad-
hiberi solet, quando aliâs quis citari neq̄t:
ut si locus non sit tutus, si non proprii ter-
ritorii, si remotus nimium, aut varius ubi
citand⁹ moretur, vel si ipse citandus sit va-
gabundus, aut impediatur ne citatio verba-
lis, vel p̄ litteras ad se venire possit. *Menoch:*
8. remed: q. 13. de recuperand: possess: n. 113. & seq.

2. Iterum citatio alia simplex, alia per-
emptoria: illa citatum non ante contu-
macem constituit, quàm si tertio & justo

intervallo, decem dierum in civilibus facta sit. *L. Tres denuntiationes. C. quomodo & quando Iudex.* Hæc simplices citationes ita perimit, ut in jus vocatum si præfixa die non comparuerit, contumacem constituat. *L. & tertium & L. nonnunquam ff. de jud:* Et quamvis antea per intervallum ad minus decem dierum singula edicta peremptoria citationum impetrari deberent. *L. per intervallum. C. de jud:* tamen hodie singulis citationum edictis necessarium esse intervallum 30. dierum constat ex *Authen: qui semel. C. quomodo & quando Iudex.* ita tamen ut Iudex pro qualitate personæ, temporis, loci, aliisque huiusmodi circumstantiis, & edictorum numerum, & eorundem intervalla necessitate postulante augere, diminuere possit. *ut L. nonnunquam in fine. ff. de jud: cap. consuluit in fine. de off: deleg:* Ut proinde & post peremptorium edictum absens ex benignitate Iudicis citari possit. *L. & post peremptorium. ff. de judic.*

3. Requisita ad citationem sunt 1. Ut fiat ad instantiam partis, nisi Iudex videret perire instantiam, quia tunc ex officio citare

citare posset. Marant. 6. p. speculi. n. 115. 2. Ut
 fiat mandato Judicis. L. properandum 5. C.
 de jud: nisi forte delinquens in flagranti
 deprehendatur. Gail. lib: 1. obs: 54. aut ni-
 si ob tenuitatem causæ, aut alium fori u-
 sum, ad quasdam citationes faciendas ge-
 nerale mandatum semel datum sufficiat.
 Alciat: in rubr: C. ne in jus vocati. 3. Conti-
 nere debet nomen & cognomen Judicis,
 ut citatus agnoscat an Judicis competen-
 tis jussu decreta sit. L. fin. ff. de jurisdic: om:
 jud: de quo tamen si citatus solum dubi-
 tet, comparere tenetur. & incompeten-
 tiam allegare. L. 2. ff. si quis in jus voc: nisi
 notorium sit Judicem jurisdictionem non
 habere. Gail: lib: 1. obs: 48. de qua tamen
 competentia Judex ipse citans cognosce-
 re potest, an scilicet suæ jurisdictionis sit,
 aut alienæ L. 2. ff. sed si dubitetur: 4. Con-
 tinere debet nomen & cognomen eius
 qui citatur, cap. 34. & 36. de rescript: Gail.
 lib: 1. obs: 49. & similiter eius, ad cujus in-
 stantiam citatur. Gail: hic obs: 50. ut intel-
 ligat citatus citationem non ex officio Ju-
 dicis, sed ad instantiam partis factam esse.
 5. Causam saltem in genere, etiam in cri-
 mina-

mina-

minalibus, ut instruatur reus super quo convenitur, & paratus ad respondendum accedat. *Gail. lib: 1. obs: 51. 6.* Locum judicii, ut citatus sciat an Judex non excedat fines suæ jurisdictionis, citando extra territorium suum, & an locus ad quem citatur securus sit & commodus: nam citatus ad locum non tutum, vel incommodum comparere non tenetur. *cap: ex parte. de appell: L. Si locus. ff. de jud. & Judex non admittens exceptionem loci non tuti, infert citato gravamē à quo licitè appellatur. Gail: lib. 1. obs: 51.* Deniq; diem certum ac opportunum continere debet, quo citatus compareat, & commodè ad locum judicii venire possit: ut sciat reus an dies sit juridica, nam diebus feriatis, ut suo loco dicemus, nemo regulariter ad judicium compellendus est, *cap. 1. de fer: L. 2. & 3. C. eodem.*

4. An subditus extra territorium existens (quod aliud non est quàm spatium terræ jurisdictione munitum, Decio & Baldo teste in rubr: quæ sint regalia & jus coërcendi aut terrendi sonat. *L. Pupillus §. territorium de verborum signific:)* citari valeat: *lis est non levis inter Legistas. Affirmati-*

mativam tenet Barth: *l. 1. § 1. n. 3. ff. de re-
 qui. reis.* 1. Quia quando duo territoria
 subsunt uni superiori, tunc unus Judex
 potest citare in territorio alterius: omnes
 autem Dioceses subsunt Romano Ponti-
 fici. 2. quia citatio non est actus judicia-
 lis etiam prout à Nuntio fit extra territo-
 rium. *Abb: teste in cap. licet. n. 41. de foro comp:*
 sed est solummodo executio sententiæ ju-
 dicialis de citando reum, quæ decernitur
 à Judice in proprio territorio. 3. Quia id
 videtur significari in *cap. Romana. §. con-
 trahentes de foro comp: in 6. ibi. Si eorum au-
 thoritate citati.* 4. quia per *cap. postulasti
 de foro compet:* executio sententiæ latæ ab
 Episcopo contra Clericum, qui in eius
 territorio deliquit, dicitur faciendâ ab
 Episcopo alterius Diocesis. 5. quia ha-
 bens potestatem ferendi censuras, potest
 censuram excommunicationis v. g. ferre
 in subditum extra suam Diocesin per *cap.
 cum sit. §. fin. de appellat: cap. evidentia de ac-
 cus: & cap. manifesta r. qu. 1.* ergo etiam po-
 test citare existentem extra territorium:
 tum quia ad excommunicandum prære-
 quiritur citatio: tum etiam quia plus est
 excom-

excommunicare, quàm citare. Sed contrarium tenet Hurtadus *de cens: diff: 8.* & alii apud Dian: *p. 5. tr. 9, res: 34.* Quia Episcopus non potest exercere actum jurisdictionis in aliena Diœcesi. *cap: fin. de const: cap. Episcopum. 9. qu. 2.* jurisdictionis enim ut communiter dicitur, inhæret territorio. Et Episcopus extra Diœcesin, quoad jurisdictionem contentiosam, habetur pro persona privata. Citatio autem actus contentiosæ jurisdictionis est, etiam quatenus insinuatur à Nuntio. unde in *Clement: Pastoralis de sent: & re iudic.* determinatur Judicem non posse aliquem citare in alieno territorio. *& cap. fin. de constit: in 6.* ait Bonifacius VIII. quod statutum Episcopi contra fures non habet locum in his, qui furtum extra eius Diœcesin commiserunt: quia (ait ipse) *extra territorium judicanti impunè non paretur.* *L. fin: ff. de jur: om. jud. L. 2. ff. si quis in jus voc:* Nec obstant argumenta pro contraria opinione adducta. Nam ad primum Bartholi negatur maior: quo tempore enim omnes provinciæ Romano Imperio subjectæ fuerat, statutum fuit per *L. 1. §. Præsides ff. de requi:*

reis. ut Iudices loci delicti mitterent litteras ad Magistratus locorum, ubi rei consistunt ad eos citandos, quod & hodie quibusdam in locis observatur. Ad secundum negatur citationem non esse actum jurisdictionis: nam contrarium probatum est. Unde quamvis Episcopus exercere possit in alieno territorio jurisdictionem voluntariam ut docet Gratian: *to: 2. disp. 127. n. 1.* id tamen verum non est, quando exigitur citatio, ut idem Gratianus ait. Ad tertium ille textus non est contra nos, nam loquitur de citatione ratione contractus, quæ immediatè afficit rem, non de citatione personæ, quæ afficit immediate personam. Avila *p. 2. cap. 3. disput: 2. dub: 2. conclus. 4.* Vel melius, quod ille textus, dum dicit *propriâ auctoritate citati,* non excludit interventum Judicis territorii requisitum per litteras: nam quod hic facit, videtur facere jussu requirentis ex *L. à Divo Pio. §. 1. ff. de re jud.* ita Barth: in *L. heres absens. §. 1. ff. de jud:* Ad quartum dico ideo executionem sententiæ latæ ab Episcopo alterius Diœcesis, quia agebatur de beneficio suo in Diœcesi istius:

in qua

in qua Episcopus iudicans non habebat potestatem. Ita *Abb: in cap. cum Ecclesiarum. sub n. 101. verb: unum tamen scias. de off: ord: & DD. communiter.* Ad quintum, Nego consequentiam, & ad primam probationem dico, fugientem extra territorium post delictum, citari sufficienter in domo, vel in alio loco publico territorii, quia per fraudem fecit se indignum citatione personali. Ad secundam probationem negatur assumptum: nam executio citationis extra territorium non exigit strepitum iudiciale, sicut exigit citatio, quia trahit secum effectum suum: ergo citatio existentem extra territorium afficere non potest. *Limita.* Nisi procedat à Iudice domicilii, qui subditum suum ubiq; existentem citare potest, teste *Gail: cit: libr: 1. observ. 56. in fine.* Cuius ratio est, quia quocunq; se transferat semper manet subditus: cum propriè subditus dicatur ratione domicilii. *cap. licet ratione. h. t. & ibid: Felin: Gail: lib: 2. obs: 35.* quod & incolas facit, *L. domicilium, & ibid: Gl: ff. ad municip: L. si in patria C. de incolis. lib. 10.*

5. Porrò commissione citationis nuntio

tio facta, debet is eam insinuare Reo, in
 faciem, aut eo non reperto Procuratori
 eius si quem reliquerit, aut domesticis, vel
 si nemo adsit vicinis eius, relicto ibidem
 suæ commissionis exemplo, ut ad reum
 citatio perveniat. *L. 2. in princ. ff. de agnos:
 lib. cap. causam 3. de dolo.* Quod si citandus
 plures ædes habeat, executio citationis ad
 eas ædes fiet, in quibus majore parte an-
 ni egit, arg. *Clem: causam. ibi In domo quam
 &c. de elect.* Si autem æquali tempore in o-
 mnibus habitaverit, citabitur ubi citatio-
 nis tempore agit: quâ citatione executio-
 ni mandatâ, relatio nuntii fieri debet, ut
 actis inferatur, & huic fides datur ob jura-
 menti religionem quâ Judici adstrict⁹ est:
 quanquam asserenti se ex mandato judi-
 cis citasse non credatur, quia ei solum de
 facto suo quale est executio, non etiam de
 facto alieno, cuiusmodi est commissio Ju-
 dicis, creditur. *Gail: cit. lib: 1. obs: 54. n. 4.*

6. Quod ad effectum citationis attinet:
 I. ea citatum constringit ad comparen-
 dum, nisi justâ exceptione se tueatur: ut
 quod Magistratum gerat, quod sit Parens,
 vel Patronus, quos sine permisso Præto-
 ris in.

ris in jus vocare non licet, vel quod propter loci religionem inde se movere non possit, quodq; funus ducat, aut iusta defuncto persolvat, vel aliâ simili causâ, de quibus latius videre licet. *L. 2. 3. & seq. ff. de in jus voc: 2.* perpetuat Judicis delegati jurisdictionem. *cap. 10. de off: deleg:* Et ideo si quis postquam citatus est, alterius fore esse cœperit, in ea causa regulariter jus revocandi domum non habet. *L. si quis postea 7. ff. de jud: cap: proposuisti pœn: h. t. 3.* Præscriptionem interruptit, etiam triginta añorum. *L. Fin: C. de annali. exceptione.*

7. Vocari alii omninò non possunt: alii non sine venia: illi enumerantur. *L. 2. & 4. sup: ff. de in jus voc:* Horum mentio fit cit: *L. 4. §. 1. ff. de in jus voc: L. 2. C. eodem.* & sunt Patroni, Parentes utriusq; sexus: Parentes, Patroni, Liberi, uxor, & hæredes eius licet extranei. Hanc edicti partem Accursius & alii ad Socerum & Socrum, ad vitricum & novercam, ad maritum & vasallum extendebant: quia generaliter vocari prohiberentur in jus, omnes personæ, quibus reverentia debetur. *L. generaliter de in jus voc:* Sed merito
displi-

displicet Curtio. *L. 1. C. de in jus voc: Alcia-*
to incit. L. 1. quia edictum illud Prætoris,
 has personas inter exceptas non comme-
 morat. Et *L. de his C. de furtis*, conceditur
 actio famosa contra Novercam. Fateor
 reverentiam deberi Novercæ, quia loco
 matris est. §. *socrum in Inst: de nupt: & L. 1. C.*
ead: & uxori patroni L. 1. C. de in jus voc:
 Sed nego eam reverentiam deberi quæ
 personis nominatis in edicto debetur,
 cum casus excepti forment regulam in cas-
 sibus non exceptis, per *reg: 6. juris: in 6.*

TITULUS. III.

DE PROCURATORIBVS

& Defensoribus

C A S U S.

PARISIIS duo fuere Advocati Com-
 patres: horum alterum vir quidã
 rogat, ut causam suam adversus ru-
 sticum antagonistam agat. Annuit.
 Sed paulo post adversarius rusticus
 adest; cumque multo plus pro ass-
 stentia polliceretur; etiam huic ope-
 ram